

„ZIMA WASZA, WIOSNA NASZA!”

NIEZALEŻNE MANIFESTACJE SOLIDARNOŚCIOWE

1 I 3 MAJA 1982 ROKU W GDAŃSKU

1 maja 1982 r., ulicami Gdańska w niezależnym pochodzie przeszło kilkadziesiąt tysięcy zwolenników zdelegalizowanej „Solidarności”. To niezwykle wydarzenie nastąpiło w nieco ponad pięć miesięcy po wprowadzeniu stanu wojennego, po internowaniu setek członków NSZZ „Solidarność” i innych niezależnych organizacji, w trakcie procesów wytoczonych działaczom za organizowanie strajków w proteście po jego ogłoszeniu i mimo zasądzonych im wysokich wyroków więzienia. W tych okolicznościach ta w zasadzie spontaniczna manifestacja solidarnościowa w dniu hucznie obchodzonego przez komunistów Święta Pracy stanowiła prawdziwe zaskoczenie. Ukrywający się działacze Regionalnej i Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej nakłaniali raczej do pozostania w domach lub uczestnictwa w nabożeństwach. Do licznego udziału w niezależnym pochodzie nawoływali natomiast działacze związani z Ogólnopolskim Komitetem Oporu i tzw. II Komisją Krajową.

Manifestacja rozpoczęła się pod pomnikiem Poległych Stoczniovców. Po mszy św. w bazylice Mariackiej manifestanci z hasłami: „Chcieli pochód, mają pochód!” i „Chodźcie z nami, dziś nie biją!” przeszli przed dworcem głównym PKP, Aleją Zwycięstwa i ul. Grunwaldzką kierując się pod dawny MKZ we Wrzeszczu. Manifestacja rozwiązała się na Zaspie, pod blokiem, w którym mieszkał Lech Wałęsa. Siły ZOMO, licznie zgromadzone wzdłuż trasy tego kontrapochodu, tego dnia nie interweniowały.

Ulica Grunwaldzka we Wrzeszczu zajęta przez manifestantów. Tłum zmierza pod budynek siedziby gdańskiego MKZ NSZZ „Solidarność”, 1 maja 1982 r. Fot. Sławomir Fiebig.

Prowizoryczna barykada w pobliżu bazyliki Mariackiej, 3 maja 1982 r. Fot. Stanisław Składanowski.

Wystawa przygotowana przez
Biuro Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej
Oddział w Gdańsku

Autor: Arkadiusz Kazański
Projekt graficzny: Mateusz Zajder
Redakcja: Anna Światłowska-Jopek

Na wystawie wykorzystano zdjęcia autorstwa:
Andrzeja Adamczyka, Stanisława Tomasza Bortkiewicza,
Sławomira Fiebiga, Marka Kaliszczaka, Stanisława Składanowskiego

Patronat medialny:

SPOD POMNIKA POLEGŁYCH STOCZNIOWCÓW DO BAZYLIKI MARIACKIEJ

Spontaniczna manifestacja solidarnościowa 1 maja 1982 r. rozpoczęła się w miejscu symbolicznym i często odwiedzanym przez mieszkańców Wybrzeża Gdańskiego – pod pomnikiem Poległych Stocznianców 1970 w pobliżu historycznej bramy nr 2 Stoczni Gdańskiej. Fot. Andrzej Adamczyk.

Spod pomnika tłum ruszył w kierunku bazyliki Mariackiej na mszę św. Na zdjęciu ulica Łagiewniki. Fot. Andrzej Adamczyk.

Na ul. Piwniej przed kościołem zebrała się kilka tysięcy osób. Powiewały biało-czerwone sztandary z napisami „Solidarność” i symbolami Polski Walczącej. Fot. Andrzej Adamczyk.

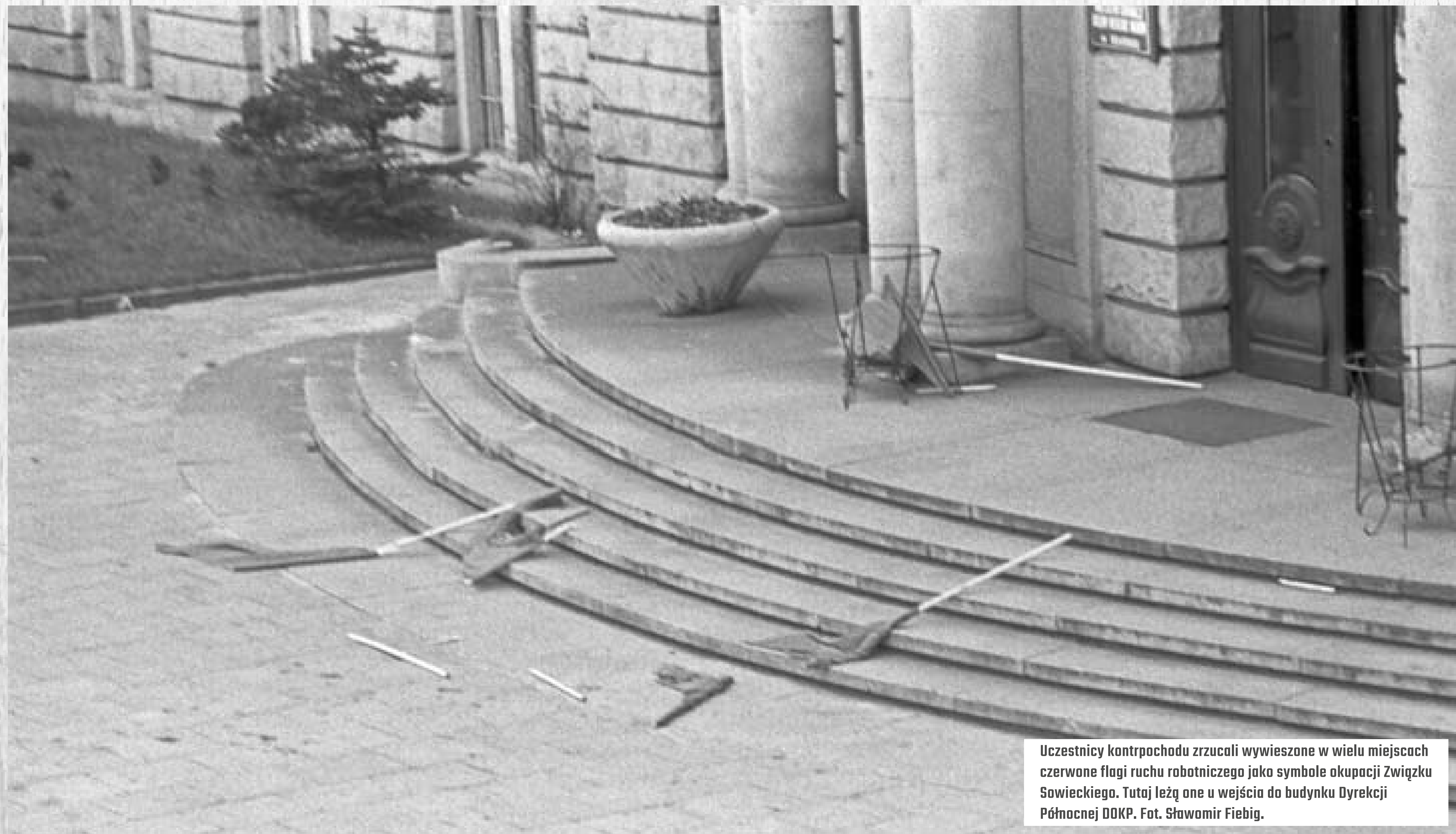
„CHCIELI POCHÓD, MAJĄ POCHÓD!”

W trakcie mszy św. odprawianej w bazylice Mariackiej kilka tysięcy osób wypełniło ul. Piwną.
Fot. Marek Kaliszczak.

Po zakończeniu mszy św. pochód ruszył w stronę centrum Gdańska. Na zdjęciu czoło pochodu na wysokości wyjścia z dawnego kina „Leningrad” („Neptun”) na ul. Piwnej.
Fot. Stanisław Tomasz Bortkiewicz.

Uczestnicy kontrapochodu zrzucali wywieszone w wielu miejscach czerwone flagi ruchu robotniczego jako symbole okupacji Związku Sowieckiego. Tutaj leżą one u wejścia do budynku Dyrekcji Północnej DOKP. Fot. Sławomir Fiebig.

„CHODZIE Z NAMI, DZIŚ NIE BIJA!”

Siły ZOMO zabezpieczające wejście do KW PZPR. Tłum, przyglądając się, przechodzi obok. Na solidarnościowych manifestacjach w okresie stanu wojennego rozbrzmiewały okrzyki zachęcające do przyłączenia się do demonstrantów: „Chodźcie z nami, dziś nie biją!”.
Fot. Stanisław Tomasz Bortkiewicz.

Ludzie udający się w kierunku Szczecina, Gdyni, Sopotu... Fot. Andrzej Adamczyk.

Pod czujnym okiem Lenina... Kilkudziesięciotysięczny tłum idzie w kierunku Wrzeszcza całą szerokością Wałów Jagiellońskich i Podwala Grodzkiego.
Fot. Andrzej Adamczyk.

BIAŁO-CZERWONA NA MKZ

Na przedzie manifestacji obraz Matki Bożej, ul. Grunwaldzka. Fot. Sławomir Fiebig.

Czoło pochodu na Alei Zwycięstwa. Fot. Marek Kaliszczak.

Uczestnicy niezależnego pochodu solidarnościowego 1 maja 1982 r. we Wrzeszczu na ul. Grunwaldzkiej pod byłą siedzibą gdańskiego MKZ. Fot. Stanisław Tomasz Bortkiewicz.

„LECH WAŁĘSA! LECH WAŁĘSA!”

Pod balkonem mieszkania państwa Wałęsów zgromadziło się kilka tysięcy osób.
Fot. Andrzej Adamczyk.

Pochód dotarł na gdańską Zaspę, aby pod blokiem, gdzie mieszkał Lech Wałęsa (wtedy internowany w Arłamowie), zmanifestować swoje przywiązanie do ideałów „Solidarności” i przywódcy Związku.
Fot. Andrzej Adamczyk.

Przy wielkich owacjach do zebranych wyszła żona Lecha Wałęsy – Danuta.
Fot. Sławomir Fiebig.

„3 MAJA – ŚWIĘTO ZOMO!”

Mimo że 1 maja podczas pochodu solidarnościowego oddziały ZOMO nie interweniowały, nie oznaczało to braku represji wobec jego uczestników. Pod zarzutem „kierowania pochodem” na kary więzienia skazani zostali Waldemar Adrian, Edward Janus i Grzegorz Mielczarek. Najwyższy wyrok otrzymał Marian Kastuch, skazany na 4 lata pozbawienia wolności. Dwa dni później, 3 maja, Służba Bezpieczeństwa i MO wzięły swoisty odwet

na uczestnikach niezależnych obchodów rocznicy uchwalenia Konstytucji, strzelając z rakietnic do wierzynych zgromadzonych w bazylice Mariackiej i brutalnie rozpędzając zgromadzonych pod pomnikiem króla Jana III Sobieskiego. W efekcie na ulicach Głównego Miasta doszło do gwałtownych walk z oddziałami ZOMO. Spośród osób zatrzymanych tego dnia przez siły „ładu i porządku” 48 zostało skazanych przez Sąd Wojewódz-

ki w Gdańsku i Kolegium ds. Wykroczeń przy Prezydencie Miasta Starogard Gdański na kary od 1 miesiąca do 2 lat więzienia. Demonstracja z 1 maja dawała nadzieję na urzeczywistnienie hasła „Zima wasza, wiosna nasza”, ale to, co wydarzyło się dwa dni później, kazało przygotować się na dłuższą walkę. Jak się okazało, trwać ona miała do 1988 roku.

Kilka tysięcy osób w pobliżu bazyliki Mariackiej gotowych do rozpoczęcia manifestacji upamiętniającej kolejną rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja i wyrażenia sprzeciwu wobec stanu wojennego. Fot. Stanisław Tadeusz Bortkiewicz.

Milicyjna „polewaczka” atakuje ludzi naprzeciwko dworca głównego PKP w Gdańsku. Fot. Stanisław Składanowski.

Zomowcy na jednym z podwórek na Głównym Mieście. Fot. Stanisław Składanowski.

„POLSKA WALCZĄCA NA ULICACH”

Poszukiwanie amunicji
do spodziewanych walk z milicją.
Skrzyżowanie ulic św. Ducha i Koziej.
Fot. Stanisław Tomasz Bortkiewicz.

W oporach gazu łzawiącego i huku petard...
Fot. Stanisław Składanowski.

W oczekiwaniu na atak...
Demonstranci na ul. Szerokiej.
Fot. Stanisław Składanowski.

„SOLIDARNOŚĆ CHOĆ W OPAŁACH, TO ŻYJE!”

Trafiony koktajlem Mołotowa milicjny
SKOT na wysokości Zbrojowni.
Fot. Stanisław Tomasz Bortkiewicz.

Solidarność na barykadzie na ul. św. Ducha.
Fot. Stanisław Tomasz Bortkiewicz.

Armatki wodne w akcji na ul. Szerokiej.
Fot. Stanisław Skłodanowski.

„WSZYSTKIE WRONY NA PLAC CZERWONY!”

Napis w przejściu podziemnym na peron dworca kolejowego PKP Gdańsk-Wrzeszcz namalowany pod wpływem agresji oddziałów ZOMO atakujących uczestników manifestacji 3 maja 1982 r.
Fot. Stanisław Tomasz Bortkiewicz.

Manifestanci na barykadzie na ul. Szerokiej.
Fot. Stanisław Składanowski.

Biała-czerwona barykada na ul. Szerokiej.
Fot. Stanisław Składanowski.